

החלטת ועדת האתיקה בעניין קובלנות נגד חברת הכנסת חנין זועבי

מיום ב' באב התשע"ד - 29 ביולי 2014

הקובלנות

1. לוועדת האתיקה הוגשו קובלנות רבות בקשר להתבטאויות של חברת הכנסת חנין זועבי מהשבועות האחרונים, בכתב ובע"פ, שעניינן חטיפתם של שלושת הנערים, אייל יפרח, נפתלי פרנקל וגיל-עד שער זכרונם לברכה, בחודש יוני האחרון והמבצע הצבאי בעזה.
2. יו"ר הכנסת, חה"כ יולי (יואל) אדלשטיין, הגיש קובלנה נגד חה"כ זועבי, במסגרתה מסר לוועדה כי ללשכתו הגיעו פניות רבות המייחסות לחה"כ זועבי "אמירות הגובלות בהסתה, עידוד לאלימות ותמיכה בארגוני טרור". יו"ר הכנסת התייחס במיוחד למאמר שפרסמה חה"כ זועבי באינטרנט בו היא מעודדת את הפלסטינים "להכריז על התנגדות עממית" ו"להטיל מצור על ישראל במקום לשאת ולתת עמה" ולדברים שאמרה לאחר חטיפת שלושת הנערים, בהתייחסה לחוטפים (עוד בטרם התברר כי רצחו את הנערים) - "הם לא טרוריסטים... הם נאלצים להשתמש באמצעים האלה, עד שישראל תתפכח קצת, עד שהאזרחים של ישראל והחברה הישראלית תתפכח קצת ותרגיש את הסבל של האחר". יו"ר הכנסת אף הזכיר "סרטון אליו הופניתי המתעד עימות חריג ותוקפני של חה"כ זועבי מול שוטרים במסגרת הפגנה נגד פעילות צה"ל שהתקיימה בחיפה".

יו"ר הכנסת הוסיף את הדברים הבאים:

"אני מכיר את העמדה העקבית של ועדת האתיקה שלפיה יש להגן על חופש הביטוי הפוליטי של חברי הכנסת בכלל, ושל חברי כנסת המייצגים מיעוטים בפרט, וכיושב ראש הכנסת אני סבור כי מדובר במדיניות נכונה וראויה. עם זאת, סבורני כי חה"כ זועבי חצתה זה מכבר כל גבול ביחס להתנהגות המצופה מחבר כנסת. הפניות הרבות המגיעות אלי מעידות כי אין מדובר במקרה "רגיל" של התבטאות חריפה או מקוממת כפי שקורה מעת לעת בכנסת, אלא בהתנהגות נמשכת ומתגרה, שיש בה כדי לכרסם כרסום של ממש במעמדה של הכנסת בעיני הציבור. לכן אני סבור כי על ועדת האתיקה לעשות שימוש בסמכויות הנתונות לה באופן שיעביר מסר הן לחה"כ זועבי והן לציבור הרחב, כי תחת זכות היסוד לחופש ביטוי פוליטי לא ניתן לתמוך בארגוני טרור ולעודד מעשי טרור נגד המדינה ואזרחיה."

3. קובלנות נוספות הגיעו מחברי כנסת, מארגונים (אומ"ץ והפורום המשפטי למען ישראל) ומאזרחים שונים, אשר התייחסו להתבטאויות שנזכרו בפנייתו של יו"ר הכנסת, ולהתבטאויות נוספות.
4. בחלק מהקובלנות התבקשה ועדת האתיקה לנקוט באמצעים שכלל אינם מסורים בידיה או שאינם אפשריים לפי החוק, כמו הפסקת כהונתה של חה"כ זועבי בכנסת או נטילת חסינותה או העמדתה לדין. קובלנות אחרות ביקשו כי הוועדה תפעיל את סמכויותיה בצורה המחמירה ביותר.
5. עוד יצוין כי התבטאויותיה של חה"כ זועבי בקשר לחוטפי שלושת הנערים נבחנו גם על ידי היועץ המשפטי לממשלה. היועץ המשפטי לממשלה קבע ביום 24.7.2014 כי לא תיפתח חקירה פלילית נגד חה"כ זועבי בגין דברים אלה. יחד עם זאת הבהיר היועץ המשפטי לממשלה כי החלטתו הינה במישור הפלילי בלבד, ואין בהחלטתו כדי למנוע הבאת הדברים בחשבון במישור המינהלי והאתי, שכן הדברים שאמרה חברת הכנסת "דברים קשים הם, במיוחד במועד שבו נאמרו, ולמרות הסתייגותה מפעולת החטיפה עצמה, עלולות להשתמע מדבריה הבנה והזדהות עם המעשה".

תגובת הנקבלת

6. חה"כ זועבי הגישה את תגובתה לקובלנות, וביקשה מוועדת האתיקה לדחות אותן. בתגובה לקובלנה של יו"ר הכנסת, כתבה כך:

"אני דוחה מכל וכל את התלונה הקנטרנית, המעידה על תרבות שלטת של גזענות, וצורך לשלוט באחר, ולדכא את הדעות הפוליטיות שלו. התייחסתי לקונטקסט של המשפט [העוסק בחוטפי הנערים] בשלל ראיונות תקשורתיים ולא אחזור על כך שוב ואבקש שוועדת האתיקה תעיין בהם לקבלת תמונה מלאה. חבל גם שבחר יו"ר הכנסת להביא ציטוט חלקי ולהשמיט את החלק בו אמרתי "גם אם אני לא מסכימה איתם". בכל אופן, אני מודה, שהפעילות הפוליטית והפרלמנטרית שלי, כמו ההצהרות והעמדות שלי, מייצגות דעות פוליטיות וערכים סותרים לחלוטין לאלה שמשתקפים מאחורי התלונות. על זה גאוותי, כי הקובלנות מונעות מתפיסות עולם גזעניות ואנטי דמוקרטיות.

אני מייצגת חזון של צדק, חרות, ושוויון, ודרך מאבק בלתי מתפשרת נגד הגזענות, הדיכוי, הפליה, הנישול, ושליטת זכויות. אני מאמינה שעם גזענות וכוחנות לא צריכים להתפשר, וכי כיבוד ערך האדם וזכויותיו, היא הדרך היחידה לחיים נורמאליים ובטוחים לכולם.

אסור להיכנע לכל אלה שלא מסכימים איתי, ורוצים גם להשתיק אותי, להעניש אותי, ואף להתנקם בי."

דברים דומים כתבה חה"כ זועבי גם ביחס ליתר הקובלנות, וכן ציינה כי בחלק מהקובלנות יוחסו לה דברים שלא אמרה או שדבריה צוטטו באופן חלקי.

החלטת ועדת האתיקה

7. כידוע, עמדתה העקבית של ועדת האתיקה היא שיש להימנע ככל הניתן מהגבלת חופש הביטוי הפוליטי והאידיאולוגי של חברי הכנסת, גם כאשר הדברים שהם אומרים חריפים ומקוממים. הזכות לחופש ביטוי מהווה כלי עבודה ראשון במעלה עבור חברי הכנסת, בתוך משכן הכנסת ומחוצה לו, ועיקר חשיבותה של זכות זו במתן הגנה לדברים שאינם פופולריים ושאינם יכולים לצרום לאוזניים רבות. ואכן, ועדת האתיקה דחתה לאורך השנים, אף בכנסת הנוכחית, תלונות וקובלנות רבות שעניינן התבטאויות של חברי כנסת שונים, לרבות קובלנות נגד חה"כ זועבי עצמה.

הוועדה מבקשת להדגיש כי זכותם של חברי הכנסת לבטא עמדות שאינן בקונצנזוס ולהביע ביקורת פומבית על הממשלה שמורה להם גם בתקופת לחימה. אין לראות בעצם השמעת ביקורת חריפה על מהלכים צבאיים או על מדיניות הממשלה במהלך תקופת לחימה, משום הפרה של כללי האתיקה.

8. **יש להבחין בין ביקורת ומחאה חריפים אך לגיטימיים, לבין עידוד אויבי המדינה, קריאה לפגיעה בישראל ומתן לגיטימציה למעשי טרור נגד אזרחי המדינה. הציבור בישראל, כמו בכל מדינה, מצפה כי חברי הפרלמנט, המצהירים אמונים למדינה, לא יעודדו את הקמים נגדה ואת אלה המבקשים להרוג את חייליה ואזרחיה ויתמכו בהם, וכי ביקורתם על הממשלה, חריפה ככל שתהא, תיאמר מנקודת מבט של מי שדורש את טובת המדינה ואזרחיה ומתוך כך מבקש להשפיע על מדיניותה.**

9. **על רקע האמור, הוועדה סבורה כי חה"כ זועבי חרגה ממתחם ההתבטאויות הלגיטימי של חבר כנסת.** כאשר חה"כ זועבי אומרת על חוטפי שלושת הנערים, **"הם לא טרוריסטים"** ומצדיקה את מעשיהם בכך ש"הם לא רואים שום פתח לשינוי המציאות ונאלצים להשתמש באמצעים האלה", גם אם היא מבהירה שהיא לא מסכימה איתם, כפי שאכן עשתה, הרי שיש בדברים אלה משום הזדהות עם אויבי המדינה. על אחת כמה וכמה כשהיא עושה זאת בשעה שגורלם של הנערים החטופים אינו ידוע, ואזרחי ישראל, יהודים וערבים כאחד, מייחלים ומתפללים למציאתם בריאים ושלמים.

10. כך גם כאשר חה"כ זועבי מפרסמת באינטרנט, תוך כדי הלחימה בעזה, מאמר (בערבית, מובא כאן בתרגום, ההדגשות אינן במקור), שבו היא כותבת בין היתר: **"כדי שישראל תודיע על סיום הכיבוש ועל סיום העמקתו, וכדי שתודיע על סיום הישגי השילוש הפושע: החומה, המצור והתיאום ... על הפלסטינים להודיע על סיום השילוש**

הקטלני שלהם: התיאום, המשא ומתן והפילוג. עלינו לנטוש את השילוש הקטלני ולהודיע על התנגדות עממית במקום התיאום הביטחוני, להטיל מצור על ישראל במקום לשאת ולתת עמה, ולהתאחד במקום להתפלג."

קריאות אלה להפסקת התיאום הביטחוני בין ישראל לבין הרשות הפלסטינית, ולהתנגדות עממית, לא ניתן לפרשן אלא כאמירות שמטרתן פגיעה במדינת ישראל, בביטחונה ובאינטרסים הבסיסיים שלה, ולא ניתן לראותן כאמירות ביקורתיות לגיטימיות מצד חברת כנסת.

11. כללי האתיקה מחייבים את חברי הכנסת לייצג את ציבור בוחריהם באופן שישירת גם את טובת המדינה (סעיף 1א לכללים). מובן כי בדרך כלל אין בכך כדי למנוע מחברי הכנסת לפעול בהתאם לתפיסתם ולאופן שבו הם מפרשים את "טובת המדינה". אולם דבריה של חה"כ זועבי כפי שפורטו לעיל, שנכתבו ונאמרו בימים כל כך רגישים, אינם עולים בקנה אחד עם "טובת המדינה", גם אם מעניקים למושג זה פרשנות מרחיבה, והם מהווים הפרה של חובת הנאמנות החלה על חברי הכנסת.

12. בנוסף לכך, יש בדברים משום פגיעה חמורה באמון הציבור בכנסת ובתדמיתה, פגיעה שגם באה לידי ביטוי במספר הרב של התלונות שהגיעו לוועדה, ולכן הוועדה קובעת ברוב חבריה כי חה"כ זועבי הפרה את כללי האתיקה.

13. חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951, מסמיך את ועדת האתיקה להטיל סנקציות על חבר הכנסת שהפר את כללי האתיקה, לפי מדרג הקבוע בסעיף 13ד לחוק. הסנקציה החמורה ביותר הקשורה להפרה של כללי האתיקה היא הרחקה משיבות מליאת הכנסת וועדותיה לתקופה שלא תעלה על ששה חודשים, שבמהלכה חבר הכנסת לא יהיה רשאי להיות נוכח בישיבות המליאה והוועדות, אך יהיה רשאי להיכנס לישיבה לצורך הצבעה בלבד.

ועדת האתיקה סברה כי נוכח חומרת התבטאויותיה של חברת הכנסת זועבי, כמתואר לעיל, יש הצדקה לעשות שימוש בסנקציה זו במקרה שבפנינו.

על כן מחליטה הוועדה, ברוב חבריה, בתוקף סמכותה לפי סעיף 13ד(ד)(4) לחוק החסינות, להטיל על חברת הכנסת חנין זועבי הרחקה משיבות מליאת הכנסת וועדותיה (למעט השתתפות בהצבעה בלבד) לתקופה של ששה חודשים, החל ממחר, יום רביעי, 30 ביולי 2014 ועד ליום 29 בינואר 2015.

החלטה זו התקבלה בישיבה שבה נכחו כל חברי הוועדה וברוב קולות חבריה.

ההחלטה תונח על שולחן הכנסת.